

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Опачко М. В.¹, Дешко Н. В.²

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

email: ¹magdaopachko@gmail.com,

²nataliia.deshko@uzhnu.edu.ua

Вступ. Вища школа у світовому контексті переживає трансформаційні процеси як відповідь на глобальні виклики, в яких опинився світ, починаючи з періоду пандемії: зміна глобальної системи безпеки, переосмислення ролі світових інституцій, впровадження нових економічних моделей, актуалізація екологічного світогляду тощо. Україна, опинившись в умовах повномасштабної війни, тримає освітній фланг, намагаючись врахувати світові тенденції її розвитку.

Мета статті полягала у аналізі тенденцій розвитку освіти у світовому контексті для визначення напрямів для оновлення освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Процедура розробки освітніх програм, у відповідності до яких здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти опирається, окрім інших, на компетентнісний підхід, який, власне, і є джерелом постійного їх (програм) оновлення. Компетентність містить когнітивний (змістовий), процесуальний (операційний) та особистісний (система ставлень) компоненти. Здійснюваний нами огляд особливостей розвитку сучасної освіти дасть можливість виокремити напрями для оновлення усіх компонент (змістового, процесуального, особистісного) освітніх програм здобувачів вищої освіти.

Найголовніші тренди сучасного глобалізованого світу можна представити наступним переліком: 1) цифровізація/діджиталізація; 2) інформатизація; 3) технологізація; 4) інноваційність; 5) безпека; 6) екологія; 7) місієність (ідеологія).

Відповіддю на ці виклики стає посилення уваги до особистості, яка здобуває освіту / навчається: на її академічне та професійне зростання; загальний та особистий розвиток; її здатність вчитися впродовж всього життя.

Найбільш повно вимоги до особистості, яка навчається, сформульовано у документі «Навички XXI століття. Навчальні та інноваційні навички» [1]. Вимоги поділено на групи, в які входять навички, спрямовані на творчість та інноваційність; критичне мислення і вміння вирішувати проблеми; комунікацію та співробітництво; роботу з ін-

формацією, медіа та комп'ютерними програмами; врегулювання життєвих та кар'єрних питань.

Велика увага звертається на етап довузівської підготовки особистості та її результати, які забезпечують майбутнього здобувача вищої освіти здатністю орієнтуватися у сфері освітніх пропозицій і вибирати оптимальні з поміж різних варіанти досягнення кар'єрних цілей.

Оскільки навчання стало залежним від технологій і онлайн, то саме віртуальне навчання стає провідним трендом сучасної системи освіти [2]. Саме з цього випливає вимога до комп'ютерної, цифрової та медіа грамотності усіх учасників освітнього процесу. Це має реалізуватись через легку доступність як до навчання, так і до необхідної інформації. Тобто йдеться про необхідність створення умов в освітньому просторі для безперервного отримання інформації у зручному та доступному для учасників освітнього процесу форматі.

Віртуальне навчання ні в якій мірі не виключає реального навчання. Разом із ним посилює увагу до загального розвитку особистості: до її здатності мислити критично, неупереджено/вільно (без ідеологічних тисків); осягати проблеми у просторово-часовому вимірі, що є основою спроможності їх вирішення.

Саме з прагненням гармонійного розвитку особистості пов'язана посилена увага до STEAM-освіти, (до того ж, із молодшого шкільного віку), яка спрямована на: розвиток критичного мислення, виховання незалежного мислення, покращення спостережливості, набуття практичного досвіду роботи з реальними проектами та досвіду спільного навчання тощо.

Розвиток soft-skills (м'яких навичок) залишається у тренді (посідає у нашому рейтингу умовне друге місце). Увійшовши у науковий обіг на початку нинішнього століття і набравши обертів останніми роками, м'які навички розширюють, покращують, інтелектуалізують можливості дидактичної взаємодії учасників освітнього процесу. Для різних освітніх сфер актуалізують ті чи інші м'які навички, але спільними для всіх груп є здатність до міжособистісного, міжкультурного комунікування, здатність до самопрезентації та публічних виступів [3].

Наступним трендом визначаємо трансформацію методів навчання. Зміна умов реалізації класичних методів навчання суттєво розширює можливості їх використання і відкриває можливості творення нових методів у технологіях: електронного, гібридного, гейміфікованого, соціального, дизайн навчання на основі аналітики, мобільного, експериментального, проектного, навчання тощо. Окрім того, проблема методів навчання привертає увагу до ролі викладача.

Сучасний викладач у більшій мірі, забезпечує супровід здобувачів освіти, є їх наставником. Він залишається невід'ємною складовою процесу навчання, але змінюються акценти на його окремих функціях:

- з викладання на управління (управління не з наголосом на контролі, а на проектуванні освітнього процесу);
- з домінування (монологізація) на партнерство (діалогізація, комунікування);
- з оцінювання за рівнем успішності на диференціювання за індивідуальними досягненнями здобувачів освіти.

Серед актуальних трендів науковці називають нанонавчання.

Нанонавчання – це навчання, розділене на фрагменти, невеликі порції, короткі повідомлення. Його виникнення пов'язують із поширеним явищем зменшення концентрації уваги. Особливо це стосується сучасних дітей, молоді. Психологи називають цю проблему «кліпове мислення». Врахування цього тренду у сучасному освітньому процесі вимальовує перспективу проектування як різних освітніх траєкторій за однією і тією ж освітньою програмою, так і моделювання «навчання на основі подій» [4].

Це націлює на використання віртуального навчання паралельно із тим, що відбувається в режимі реального часу і вимагає посилення уваги до рівня медіа грамотності кожного освітянина, створення можливостей для постійного підвищення рівня володіння ІКТ для викладачів.

Ще одним з важливих трендів є інклюзія в освіті. Зародившись як ідея соціалізації дітей з особливими потребами в природному/нормальному середовищі однолітків, інклюзія сьогодні доповнюється новою семантикою. Серед них – вирівнювання можливостей, врахування відмінностей.

З урахуванням сучасних реалій освітнє середовище має позначатися маркером толерантності до різних проявів інклюзії (емоційне вигорання, підвищена тривожність, панічні атаки, фізичний біль, психічні травми тощо). Це передбачає посилення уваги до психолого-педагогічної складової підготовки педагогічних працівників, залучених до підготовки здобувачів вищої освіти.

Висновки. Аналіз джерельної бази дослідження уможливило виокремлення трендів сучасного глобалізованого світу та пов'язаних із ними тенденцій у розбудові вищої освіти в Україні.

Серед основних вказано такі:

- 1) віртуальне навчання;
- 2) розвиток soft-skills;
- 3) трансформація методів навчання;

- 4) нанонавчання;
- 5) інклюзія в освіті.

Осмилення кожної з виокремлених тенденцій є джерелом оновлення усіх компонент освітніх програм для здобувачів вищої освіти: когнітивного, процесуального і особистісного.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із розробкою освітньої програми для курсу підвищення кваліфікації з метою оновлення стандартів викладання.

Література

1. Навички XXI століття. Навчальні та інноваційні навички.
URL: <https://www.calameo.com/read/001682096e9ddf82d1426>
2. Pramoth A. Modern trends in education pros and cons URL: <https://timesofindia.indiatimes.com/readersblog/modern-trends-in-education/pros-and-cons/modern-trends-in-education-pros-and-cons-46765/>
3. Debétaz E. The top 5 Trends in Education to watch in 2023.
URL: <https://hospitalityinsights.ehl.edu/education-trends>
4. Nwabueze, A. I. & Isilebo, N. C. (2022). Modern trends in educational development. In Y. M. Abdulrahman, R. O. Anyaogu, N. J. Izuagba & R. O. Osim (Eds.) International and comparative education: Cross-cultural approach (Pp. 545–558). Port Harcourt: Celwil Publishers URL: https://www.researchgate.net/publication/360108214_MODERN_TRENDS_IN_EDUCATIONAL_DEVELOPMENT

THE LEADING ROLE OF THE CURATOR IN THE INTEGRATION OF FOREIGN STUDENTS INTO THE UKRAINIAN NATIVE SPACE

Verzhanska O., Valit O., Sukhova I.

*Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Харків, Україна. Email: olga28tak@gmail.com*

Curating is the most creative and laborious part of a teacher's work.

Many questions arise in the course of a curator's work. Why did such a bright student start to perform poorly? Why does he or she come to class in a bad mood? Why does he/she not maintain friendly relations with his/her classmates? How many such and similar "why?" questions does a tutor have during the school year.